

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

HD WIDENER

Hw LFFK Y

Rom
6239
1.35

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

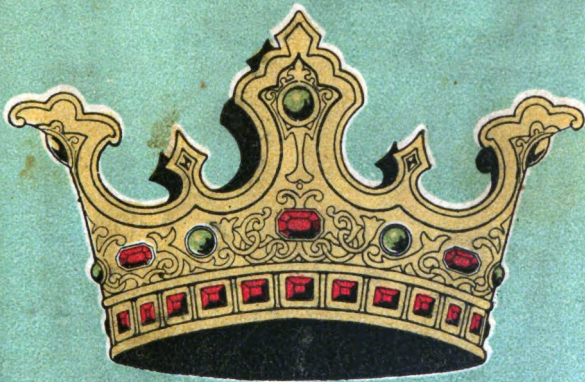
6-

ST.O.IOSIF

DIN ZILE MARI

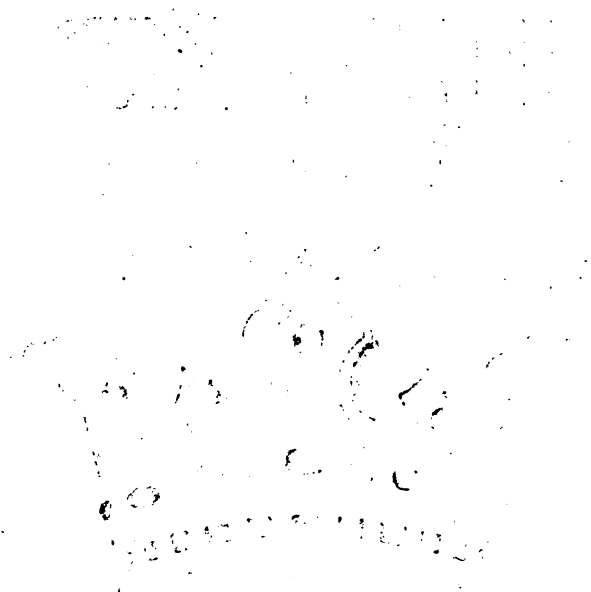
POEM ISTORIC

BUCUREȘTI

INST. GRAFIC MINERVA

DIN ZILE MARI

ST. O. IOSIF

DIN ZILE MARI

— POEM ISTORIC —

BUCUREȘTI

«MINERVA», Institut de
arte grafice. — Regală, 6.

1905

Rom 6239.1.35

✓

P R E F A Ț Ă

Scriu aceste rînduri din inima Moldovei, nu departe de locuri unde acum patru veacuri a răsunit glasul războinic al lui Ștefan-cel-Mare. Și cînd crivățul trece vîind prin dumbrava de stejari din apropiere, ades îmi pare că răscoală tropot de cai, și strigări de răniți, și zgomot de arme. Simțirea aceasta mă urmărește mai ales de cîte ori aud buciumul în munții și văile Moldovei, cari mai pastrează parcă un tainic fior din acele vremuri eroice, după cum și figura legendară a viteazului Domn trăește încă pretutindenți în amintirea poporului, ca și în aceste părți.

Așa, de pildă, pe Valea-Berheciului cutare moșneag povestește că Ștefan-Vodă ar fi biruit niște Tătari; în comuna Țăpului se spune ceva la fel despre o samă de Turci¹⁾; mai încoace, în Buciumeni, flăcăii ai auzit și ei din bătrîni că în fiecare primăvară cucul îl strigă pe Ștefan...

Las gîndurile să mă poarte spre acele zile mari, cînd steaua Moldovei se ridicase așa de sus și strălucea așa de măreț... Visez. Din cuibul meu de pe deal, la umbra nucilor bătrîni în cari cîntă privighitorile, am o largă și bogată priveliște ce se încheie în apus cu munții Vrancei, vestiți munți ai babei Tudora, cari sprijinesc pe umerii lor vineții cele mai fantastice palate de nourî ce am văzut vreodată...

---

¹⁾ Vezi S. Teodorescu-Kirileanu: «Amintiri ale poporului despre Ștefan-cel-Mare». Ed. II, pag. 30 și 62.

Visez. Sgomotul lumii de azi rar pătrunde pînă la mine, — și cu atît mai puțin răutatea eî zădarnică.

Publicînd înșă această carte, am crezut că datoresc totuși o lămurire cititorilor mei cinstiți.

În curînd se împlinește anul de cînd pomenirea marelui Voevod a fost sărbătorită cu evlavie în toată țara, și în Bucovina, și în toate inimile romînești. În legătură cu alte dispoziții luate din vreme, d. Spîru C. Huret, ministrul Cultelor din acele zile, mi-a dat și mie însărcinarea oficială de a scrie un poem despre Ștefan-cel-Mare. Ca un ecoî îndepărtat al acelor serbări înălțătoare, aș dori decî să fie socotită cartea de față.

Dar o șfială lesne de înțeles mă cucerește astăzi, cînd ridic glasul meu de smerit rapsod spre a cînta isprăvile și înțelepciunea celui mai desăvîrșit Domn din cîți ni i-au dăruit

veacurile. Și mai bucuros aș fi păstrat în sertar, încă multă vreme, acest fragment epic, căci așa cum se înfățișează acum, e numai sîmburele poemului visat de mine. Îl public totuși, cu gîndul de a reveni și a-l continua. Îmi va ajuta Dumnezeu să-l duc pînă la capăt?... Nu știu.

Fără 'ndoială însă că, dacă odată s'ar mai putea încheia un mare epos național, figura lui Ștefan-cel-Mare ar trebui să fie centrul în jurul căruia să graviteze toate celelalte. Și din vasta comoară de legende, tradiții, povești și cîntece cari ne vorbesc de El, — cine știe? — s'ar putea presupune că a existat chiar o epopee întreagă, dar pîerind coesiunea dintre diferitele ei elemente, acestea s'au desvoltat apoi singure, în crîmpeie, și multe din ele s'or fi pîerdut înaintea de a fi culese; — sau poate era încă în stare de formație și a fost brusc întreruptă de noile împrejurări ale vieții noastre moderne? În acest caz cîtă dreptate avea Eminescu, atunci cînd tocmai către Ștefan-

*cel-Mare se jeluia în Doina lui, împotriva
străinilor cari*

*...cum vin cu drum de fier,
Toate cîntecele pier...*

*Ani îndelungați de studiu și de reculegere,
și un talent fără seamăn, firește, s'ar cere
pentru o asemenea operă. Fiecare însă e dator
să săvîrșească atît cît îl iartă puterea, — și
împrejurările.*

* * *

*Cît privește forma pe care am ales-o, am
căutat să m'apropiî cît mai mult de versul
simplu al doinelor noastre, care este și al
eroicului «romancero» spaniol. Mi s'a părut
mai potrivit cu firea subiectului, dar n'am
păstrat versul acesta peste tot.*

*N'am adaos nici o notă la sfîrșitul cărței.
Pentru popor — pe seama căruia am scris —
mi s'a părut iutil. Am citit însă cu mare*

folos strălucita «Istorie a lui Ștefan-cel-Mare» scrisă pentru poporul românesc de d. N. Iorga, precum și toată literatura istorică românească și străină privitoare la marele Voevod. Un cuvînt de amintire închin și «Uncheșului Sfătos», neuitatului Petre Ispirescu, din a căruia povestire publicată în «Convorbiri Literare» prin 1878, am împrumutat două momente.

În sfîrșit, țin să mulțumesc din toată inima bunilor Romîni din Bucovina, cari anul trecut, în Maiu, cu deosebită dragoste m'aș călăuzit, arătîndu-mi monumentele istorice, mai cu seamă Prea Cuvioșiei Sale părintelui Egumen al Mănăstirii Putna, T. Patraș, grație căruia mi-a fost dat să petrec cîte-va zile de liniște și înnălțare sufletească în preajma mormîntului lui Ștefan-cel-Mare.

Tecucel, în 26 Prier 1905.

Autorul.

VISUL LUÎ PETRU-ARON.

I.

In castelul din Suceava
Pacea nopții e stăpînă.
Nu se mișcă nici-o umbră,
Nu s'aude nici-un pas.

Numai candela veghiază
În capela mohorîtă,
Aruncînd lumină 'n preajma
Vechiului iconostas.

Cînd și cînd străjerii numai,
Deșteptînd din porți boltite
Liniștea pe strîmte uliți,
Amuțesc pe urmă iar.

In castelul din Suceava
Singur Petru Aron-Vodă,
Chinuit de gînduri negre,
Stă în jilțu-î de stejar.

— Pentru ce, o Petru-Vodă,
Chinuit de gînduri negre,
La o vreme-așa tîrzie
Ochiul încă n'ai închis ?

Dormi, căci iată, la fereastră
Zorile mijesc albastre:
Primăvara-î noaptea mică,
Scurt e al Domniei vis!

II.

Crunt în jilt stă Voevodul,
Crunt privește ochiu-i țintă...
Truda însă îl doboară
Și de somn e înșelat.

Vis cumplit i se arată
Minții sale tulburate —
In castelul din Suceava
Sfatul Țării e-adunat.

Boierimea, dregătorii
Ceî înalți, bătrînii sfetnici
Sint de față — Petru, însuși,
Șade 'n scaunul domnesc.

Toți cu frunțile plecate,
Parc'ar fi bătuți de brumă,
Staū boerii, — și spre dînsul
Cu sfială, triști privesc.

Și deodată printre rînduri
Trece un fior de spaimă:
Umbra lui Bogdan-Viteazul,
Cel ucis la Răusenî,

In mijlocul lor răsare
Intr'o mantă 'ntunecată
Și spre tron înaintează
Printre sfetnici și curtenî...

Neagră-i și scăldată 'n sînge
Fruntea sa, ca 'n noaptea nunții,
Cînd cu mîna ucigașe
Petru îl lovise 'n somn, —

Ingroziți se dau în lături
Ca să treacă Bogdan-Vodă,
Toți boierii, — și se 'nchină
Fostului stăpîn și Domn.

Și cu mare glas, acesta :
«A sunat acuma» — strigă
«Ucigaș de frate, ceasul
Răzbunării celor morți!

«Dă 'nnapoi coroana Țării
Ce cu sînge ai pătat-o
Și-ai furat-o mișelește :
Nu ești vrednic tu s'o porți!

«Un copil viteaz, arată
Zodiile, c'a să vină
Îmbrăcînd în slavă nouă
Scaunul acestei Țări :

«Spada lui va fi un fulger
Care va orbi pe neamuri,
Strălucind nebiruită
•Către cele patru zări !

«In zadar cerca-vor craii
Ceî mai mari să-l înjosască,
In zadar flămînde horde,
In potop cutropitor,

«S'or porni fără-de număr
Din pustiuri depărtate :
El va pune piept de stîncă
Impotriva tuturor !

«El a fost ales de Domnul
Să înnalțe steagul Crucei
Și să poarte biruințe
Pentru Domnul Prea-Mărit!

«Și cinstit va fi de-apururi
Numele-î din gură 'n gură
De creștinătatea 'ntreagă
Din Apus și Răsărit!...»

Astfel strigă, — și întinde
Mîna ce purta odată
Schiptrul...

Aiurit de spaimă
Petru tremură pe tron.

Greu în somn se luptă Petru,
Vrea să strige slujitorii,
Vrea să fugă... și deodată
Tot palatu-î plin de svon.

«Doamne! Ștefăniță-Vodă
Vine-asupră-ne cu oaste!
Vlad, cel înfrățit cu iadul,
Insuși Vlad i-a dat lui steag!»

«Doamne! Ștefăniță-Vodă
E la porțile Sucevei!
Toată Țara se închină
Ținărului prinț pribeag!»

PE CÎMPIA DIREPTĂȚII.

I.

Bucură-te azi, Moldovo,
Și de nuntă te gătește!
Bucură-te și zîmbește
Cu întregul tău norod.

Primăvara, maica noastră,
De pe plaiurile tale
A gonit cumplita iarnă
Și pe cruntul Voevod.

Primăvara, maica noastră,
Îți deschide veac de aur
Și-ți aduce mire tânăr
Și frumos, în zi de Paști!

Ci îmbracă tu și zale
Că te-așteaptă lupte grele —
Grele lupte — pentru ele
Mulți viteji ai tu să naști!

II.

Bucură-te tu, Suceavă!
Sune-ți clopotele'n slavă,
Falnică cetate sfântă
A străbunului Mușat!

Și deschide-ți poarta largă
Unde gloatele aleargă
Ca un rîu ce se revarsă
Sgomotos, de ploî umflat.

Bucură-te azi și saltă !
Că-ți răsar doi sorți de-o-laltă :
Mindrul soare sus în ceruri,
Stefăniță pe pământ :

Stefăniță, prinț de viță,
Fiu lui Bôgdan și nepotul
Vrednic al lui Alexandru
Celui bun și drept și sfânt !

III.

Pe un cal pieptos și mare
Ce aruncă foc pe nare,
Ștefan-Vodă e călare
Îmbrăcat în fir și fier.

Joacă plete inelate
Peste umerile-î late
Și-î frumos ca un Archanghel
Pogorît acum din cer!

Pana-i de la coif străluce
Filfiind în vînt vioae,
Flutură în cute manta-i
Prinsă 'n bumbi de mărgărint.

Mîna-i dreaptă strînge frîul
De argint; — cealaltă pala
Cu miner de pietre scumpe —
Scări și șpori sînt tot de-argint.

Astfel trece Ștefan-Vodă
Pe Siret în sus. — Aprozii
Călărind în juru-i strigă:
«Să trăești Măria-Ta!»

Și popor de pretutindenî,
De pe șes, din văi și dealuri
Curge 'n jos pe drumul Țării —
Cine-acasă ar mai sta?

Toți aștern în țernă fruntea
Și-i aruncă flori în cale-i
Și-l întâmpină 'ntr'un strigăt:
«Să trăești, Măria-Ta!»

Toți aleargă, — și se 'nchină
Gîrbovii moșnegi în cale-i:
«Mulțumescu-Ți, Doamne, Ție,
Pot de-amu să mor voios!»

Toți aleargă, — lung oftează
Fetele cu ochii galeși:
«Doamne, mîndru i se șade!
Ai jura că-i Făt-Frumos!»

IV.

Saltă flămurile 'n aer,
Spumegă 'n zăbale caii,
Sulițele scînteiază,
Sună surle zgomotos.

Pe cîmpia *Direptății*
Ștefan-Vodă se oprește.
Țara-i adunată-acolo
Să-l întîmpine cu-alaiü.

Episcopii 'n mantii scumpe
Și cu cîrjile a mînă,
Între ei Mitropolitul
Teoctist, cu mitra 'n cap ;

Preotul purtînd 'nnainte
Evanghelia și Crucea
Și diaconii 'n stihare
Cu cădelnițele 'n mîni,

Și citeții 'n două laturi
Cu făcliî aprinse 'n două
Sfeșnice de-argint,—în urmă
Vin boerii mari și mici.

V.

Tot norodu 'ngenunchiază,
Nici un murmur nu s'aude.
Ștefan-Vodă 'nnalță fruntea
Și se 'ntoarce spre popor :

— «Este dintre voi vre unul
Care nu mă vrea? Răspundeți!
Aú cu voia tuturor
M'a ales Moldova Domn?...»

Ca o mare în răscoală
Chiuind tresaltă gloata,
Scuturînd bogate plete,
Brațe tari 'nnălțînd spre cer :

Și din miî de miî de plepturi
Isbucnește-un singur strigăt :
«În mulți ani, mulți ani cu pace
Să domnești, Măria-Ta !»

Voevodu-acum coboară
De pe cal. Înnaintează.
Se descoperă, se 'nchină.
Și smerit, în svon de psalmi,

Evanghelia sărută
Și 'ngenunche Voevodul.
Teoctist Mitropolitul
Unge fruntea lui cu mir!

SFATUL ȚĂRII.

I.

Lefegii, copii de casă,
Seimeni înarmați cu arcuri,
Armășei cu bărbî stufoase,
Darabani pletoși, pațiri

Și războinici de-alte neamuri
Îmbrăcați în coif și zale
Umplu văile Sucevei
De strigări și zîngăniri!

Căci de lupte mari și grele
Se gătește Ștefan-Vodă
Și împarte 'n oaste steaguri
La hotnogi și căpitanî.

Știe bine ce-l așteaptă,
Știe bine că în juru-î
Pretutindenî staū la pîndă
Și prietenî și dușmanî :

Turcul groaznic și puternic,
Leahul cel viclean și mîndru,
Ungurul fălos și crîncen
Și sălbatecul Nohaî :

Toți s'ațin pe la hotară,
Gata să întindă ghîara
Spre Moldova cea frumoasă
Și bogată ca un raiū !

II.

Într'aceea la Suceava
Se adună Sfatul Țării.
Intră 'n sală, după ranguri,
Toți boierii din isvod, —

Și cu frunțile plecate
Toți s'așază, după ranguri,
După ce sărută mâna
Tinărului Voevod.

Opt boierî bătrîni, de frunte,
Toți cu bărbî și plete albe,
După ei trec alții, șase :
Pircălabi, junî căpitanî.

Vin apoi diregătorii,
Șase la numărătoare ; —
Iar pe tron, ca un luceafăr
Mîndru strălucea Ștefan.

III.

Voevodul se întoarce
Spre boierii și le grăește :
«Dragii mei boierii ai Țării,
Stilpi ai Sfatului mărit,

V'am chemat în adunare
După datina străbună,
Căci primejdii ne-amenință
Din Apus și Răsărit.

Voî cunoaşteţi ca şi mine
Pe vecinî ; ştiţi ca şi mine :
Toţi aū gînduri necurate,
Lupi flămînzî ; viclenî vulpoi !

Ci vă 'ntreb pe voi : mai bine-î
Să-î lăsăm în bună pace
Iar să-şi facă rîs şi-ocară
Şi de ţară şi de noi ?

Orî în luptă fără preget
Să păstrăm moşia noastră
Lăudată şi cinstită,
Cum din zile vechi trăia ?...»

Astfel zise Ştefan-Vodă
Şi-aştepta acum răspunsul ;
Însă din boierî nici-unul
Pe 'ndelete nu grăia.

Ei știaū că Vodă-i Vodă
Și ce vrea aceea face. —
Cînd de-odată se ridică
Pircălabul de Hotin :

«Pururea și 'n veci cinstită
Fie, Doamne, luminata
Față a Măriei Tale
Căreia plecat mă 'nchin,

Dacă însă Domnul nostru
Ar voi să țină seamă
Și de sfatul meu nevrednic,
Iată-l, ori-cum îl socoți :

«Doamne ! n'aștepta să cadă
Peste noi vrăjmașii Țării !
Nu le da răgaz, Stăpîne !
Dă cu praștia în toți !»

•
LUPTA DE LA BAIA.

I.

S'a jurat pe Sfinta Lege
Craiu Mateiaș, mărețul,
S'a jurat să'nvețe minte
Pe viteazul Voevod,

Ce-a 'ndrăznit să calce-Ardealul
Fără teamă, și să cheme
Fără teamă la răscoală
Pe smeritul său norod.

Nici nu vrea s'asculte vorba
Sfetnicului, înțeleaptă:
«Sire, sînt vicleni Valahii
Și'n primejdii mari te-aruncî!»

Ura-î clocotește'n suflet:
«În genunchi să-l văd 'nnainte'mî,
Poate-atuncî să-î dau iertare,
Poate-atuncî, — și nici atuncî!».

Cu puterea lui întreagă
Deci, spre munți pornește Craiul,
Petru-Vodă ține-alaiul
Și de Petru nu mă mir.

Nu mă mir nici de Magnații
Cari, în oarba lor trufie,
Se asemuie 'ntre dînșii
Cu eroii lui Omir.

•

Între ei e și Vlădica
Papistaș, de Cinci-Biserici:
Bardul Curții, care 'n versuri
Latinești e ne'ntrecut.

Nu se duce doar să lupte —
Alții 'ncrucișeze spada! —
Ci cu ochii lui să vadă
Și să cînte ce-a văzut.

II.

Filfăie dușman în steaguri
Crivățul. Oștirea trece.
Tunuri uruie greoaie
Pe îngustele cărări.

Negura se risipește,
Soarele răsare falnic,
Îmbrăcînd în za de raze
Plaiurile mîndrei țări.

Mateiaș în scări se'nnață,
Și-arătînd cu mîna 'ntinsă
Spre cîmpiile Moldovei,
Se întoarce cătră bard.

Astfel se uita pe vremuri
Hannibal, cartaghinezul,
De pe Alpii albi de ghiață
La bogatul raiu lombard.

Dar, foșnind greoiu din aripă,
Drept prin fața-î trece-un vultur
Și-î întunecă o clipă
Soarele, — ca și'n adins

Se rotește-apoi, și urcă
Tot mai sus, pîn' ce se pierde
Ca'ntr'o mare de lumină
În albastru necuprins.

III.

Curtea toată e'n mișcare,
Trîmbițe vestesc solie.
Stefan face-un semn, — și solii
Țanțoși înainte-î vin.

«Palatine al Moldovii!
Marele și strălucitul
Domn al nostru — al tuturor,
Riga Mateiaș Corvin.

«Îți trimitе vorbă ție,
Că'ți va da iertare poate
Pentru multa stricăciune
Ce-ai făcut-o în Ardeal,

«Dacă vii cu-alaiū și daruri
Să te'nchini Crăiiei-Sale,
Cum se cade să se'nchine
Unui Craiū ori ce vasal!»

Zise solul, — și tăcere
S'a făcut adîncă'n sală.
Și așa răspunse Ștefan,
Neclintit în scaun stînd:

«Mergeți înapoi și spuneți
Craiului, stăpînul vostru,
Că Moldova nu-l cunoaște
De stăpîn, — și până cînd,

«Capul meu va sta pe umeri,
Până cînd această mină
Va putea să poarte paloş —
De stăpîni nu mă'ngrijesc!

«Vină, de pofteşte daruri
De la noi, să şi le iee,
Că avem săgeţi destule
Chiar şi pentru trup crăiesc!»

IV.

Neagră-i noaptea de Dechemvre.
Urlă crivățul prin codrii,
Pe cîmpiile 'nghetate
Pirjolute și pustii.

Neagră-i noaptea de Dechemvre
Și în zeghea ei cea neagră
Numai bine se ascunde
Ștefan cu vre-o zece mii...

Dar în sala luminată,
Sub înalte bolți, la Baia,
Mîndră masă e întinsă,
Mîndri oaspeți o cuprind.

Sună vesele fanfare,
Spumegă în cupe vinul...
Încrezut și vesel, Craiul
Se ridică hohotind :

«Cum asvîrl această cupă,
Ast-fel am s'asvîrl coroana
De pe capul tău, Ștefane!
Și-am să 'mî țîn cuvîntul dat!»

Zice, — vrea s'arunce cupa
Cu dispreț — dar nu sfirșește:
Lung răsună fiorosul
Glas de bucium depărtat !

V.

«Alergați! La arme! Arme!
Vin Valahii! Vine Ștefan!»
Răcnete innăbușite,
Tropot și nechez de cai

Năvălesc tot mai aproape,
Și ferestrele deodată
Strălucesc în zori de pară:
Vine Ștefan «*cu alaiii!*»

«Dați-mi scutul ! Dați-mi spada !»
Strigă Craiul. «Da-ți-mi calul !»
Arde Baia — limbi de flăcări
Pretutindenî o închid.

Val-virtej pe strîmte uliți
Pilcuri de oșteni aleargă
Și cu chiot Moldovenii
Sfarmă, rup, lovesc,ucid!

În zadar vitejii unguri
Dirji la luptă se 'ncleștează :
Beți de vin, orbiți de flăcări,
Seucid ei între ei !

Iată, Craiul se răpede —
Zid de lăncii 'l împresoară, —
Moldovenii dau în lături ;
Lupta 'ncepe cu temeî.

Groaznic însă Ștefan-Vodă
În mijlocul lor răsare,
Într'o roată de vâpae
Ca un duh răsbunător,

Furtunos, măreț, puternic,
Strânge 'n pîntenî bidiviul,
Paloșu-î străluce 'n noapte
Ca un fulger prins din sbor!

Armele sclipesc în juru-î,
Caii sforăe sălbatec,
Joacă flamurile, — urlă
Buciumele de măcel,

Și cu coase și topoare,
Sguduind, călări, pămîntul,
Năvălesc de pretutindenî
Moldoveniî după el!

VI.

Unde 'ți este fala, Rigă?
Unde-î lauda deșartă?
Cine trece, dus în leagăn,
Sub o glugă de cioban?

Cine trece trist Carpații
Pe poteci ascunse 'n munte,
Cu-o săgeată 'nfiptă 'n spate:
«*Dar*» primit de la Ștefan.

Nică-odată Craiul tânăr,
Cel vestit ca bun din fire,
N'a purces cu-ai lui mai crîncen
Și mai neînduplecat,

Și de ciudă că-l bătuse
Ștefan-Vodă în Moldova,
A zăcut mai multe zile
Până-ce... s'a vindecat.

Dar pe Ștefan-Moldoveanul
L-a lăsat de-atunci în pace —
A simțit că e mai bine
Să 'și atîrne spada 'n cui,

Și că Ștefan-Moldoveanul
Nu prea știe, zău, de șagă:
Cît p'aci era să 'și lase
Oasele 'n Moldova lui!

ȘTEFAN-VODĂ ÎNFRUNTĂ
PE PĂGÎNÎ

I.

Ridicați-vă odată
Crai și împărați puternici
Și-apărați cu brațul vostru
Legea sfântă-a lui Christos !

«Ridicați-vă, căci Domnul
Dumnezeu va să v'ajute,
Dacă veți purta războiul
Pentru Legea Domnului!

«Ori s'a stins în voi credința
Ce vă 'nsuflețea odată?
Unde's zilele mărețe
Ale Cruciaților?

«Tronul din Bizanț se surpă
Geme 'n flăcări Răsăritul,
Turcii vor peirea lumii —
Și voi stați cu mâna 'n sîn?...»

Astfel propovăduște
În pustiū măritul Preot
Al Apusului... Și nimeni
Nu ascultă glasul lui!

II.

Surzi, îmbătriniți în rele,
În zavistie și ură,
Se mînîncă între dinșii
Marii împărați creștini.

În zădar pribegii călugări
Chiamă la răsboiul norodul :
Solul nou al mîntuirii
Nu s'arată nicăiri.

Nu mai este Iancu-Vodă
Hunniade, steagul Crucei!
Cine oare se 'ncumete
Să înfrunte pe vrășmaș?

Cine?..

Ștefan-Vodă singur!
Ștefan-Vodă al Moldovei!
Numai cu un pumn de oaste,
Dar cu suflet uriaș!

III.

La Vaslui, la Curtea-Nouă,
Lîngă scări aşteaptă Şargul.
Bate Şargul din copită,
Doi aprozi staū lîngă scări.

Unul coama-i netezeşte,
Celălalt de frîu îl ţine,
Iară steagurile joacă
Filfăind vioae 'n zări.

În armură strălucită
Ștefan-Vodă 'n prag pășește.
Doamna, gingașă și crudă
Ca un flutur de April,

Vine și căzînd la pieptu-î
Nu se 'ndură să-l mai lase
și cu lacrimi bogate
Plînge-amar, ca un copil...

(Ștefan-Vodă grăește:)

Dulcea mea stăpînă, svîntă-ți lacrimile de pe-obraz!
Nu se cade-așa să plîngă, Doamna unui Domn viteaz!

Că mă duc la luptă cruntă, de mă 'ntorc ori mort, ori
[viu ?
N'o să ne 'ntîlnim în ceruri mai curînd saū mai
[tîrziū ?

Dar datoare e Moldova, pentru Legea lui Isus,
Chiar cînd toți creștinii-l uită, să ridice spada sus!

Căci Moldova-î poarta sfintă a Creștinătăți 'ntregi
In aceste vremi cumplite, pline de fără-de-legi!

Fii dar mîndră, dimpotrivă; nu mai plînge în zădar,
Ci 'n iatacurile tale du-te și te 'nchide iar.

Cu domnițele, acolo, la icoane 'ngenunchiați,
Și în rugă evlavioase zi și noapte să veghiați,

Până-ce-om stîrpi Păgîinii ce 'neac' acest pămînt
Și altar măreț 'nnălța-vom întru slava Celui-Sfînt!

IV.

Astfel zice Ștefan-Vodă
Și pe Șargul lui s'avintă, —
Vesel trimbițele cîntă,
Darabanele vuiesc.

Însă Doamna 'n turn se urcă,
La fereastră se așează
Și, privind în zări, oftează
Ochii 'n lacrimi îi lucesc.

Vede cum supt deal coboară
Oastea cu Ștefan pe cale,
Schînteind în albe zale
Dintre sulii și săcuri.

Și din ochi îl urmărește
Până 'n fund de vale-adîncă,
Unde-l măi zărește încă
Răsărind la cotituri...

RUGĂCIUNEA LUI ȘTEFAN.

I.

In poiana-ascunsă 'n codrii
Doarme tabăra întinsă.
Pace-adîncă străjuește
Taina nopții lui Ghenar.

Ici-colo, doar printre corturi,
Focurile potolite
Mai deschid în întuneric,
Slab clipind, vr'un ochiș de jar.

Pe pământul gol, sub scutul
Cerului spuzit de stele,
Dorm oștenii, — dulci icoane
Le-amăgesc truditul somn.

Dar în cortu-i de mătase
Ștefan-Vodă stă de veghe...
Stă de veghe și se roagă
În genunchi, viteazul Domn :

«Tatăl nostru-A-tot-puternic !
Dumnezeule prea-mare !
Cela ce stăpîn ești singur
Pe pământ ca și în ceriū,

«Tu cel care spre-a înfringe
Oarba răilor truție
Și spre-a ocroti dreptatea
Celor fără de puteri,

«Pusu-ne-ai în mină paloș; —
Tu ce-ai poruncit lui David,
Șerbul Tău, să biruiască
El, cel mic, pe Goliat,

«Și lui Iuda Macabeul
Să zdrobeasc'acele neamuri
Care Te huleau pre Tine; —
Fii de-apururi lăudat!

«Doamne! iată, îngenunche
Înnainte-Ți, plin de rivnă,
Astăzi șerbul Tău nevrednic!
Iată! în cumplit puhoi,

Tot Aliotmanul astăzi
Și-a pornit asupra noastră
Semințiile spurcate!
O privește către noi!

«Varsă 'n noi virtutea sfintă
Ca să-Ți apărăm credința
De păgîni amenințată...
Doamne-al bătaiiilor!

Dă-ne sfînta-Ți biruință!
Fă ca azi și 'n veci, Prea-Bune,
Întru slavă-Ți să răsune
Bolțile țăriilor!..»

II.

Astfel se rugă fierbinte
Voevodul cel cucernic :
Cerul i-auzi cuvîntul,
Dumnezeu l-a ascultat.

Spulberate și zdrobite
Zac mulțimile păgîne :
Cu credința și cu brațul
Ștefan-Vodă le-a sfărmat!

In învălmășagul luptei
Spun c'alătura de Ștefan
Ce tăia 'n dușmani năpraznic
Și sbura din loc în loc,

Mihail Archistrategul
Se ivi d'asupra oastei,
Apărîndu-l de primejdii
Cu o sabie de foc...

RĂZBOIENII

I.

S'a jurat pe-Alah bătrînul
Padişah, Cuceritorul,
S'a jurat şi-a doua oară
Pe Profet şi pe-Alcoran,

Că va da pedeapsă aspră
Voevodului Moldovei,
Ce-î călcase în picioare
Oştile-î de jaf mai an.

**Spune, Dunăre bătrână !
Ce-ai văzut umplînd cincî poduri
Cetele înfricoşate
De Azapî şi Ianicerî,**

**Spune tu, cu ce urgie
Năvăli atunci Sultanul,
Cum al armelor greū vuet
Străbătea pînă la ceriū !**

II.

Stăpînea p'atunci în Țara
Muntenească, Laiot-Vodă
Basarab, un domn nemernic,
Slab de înger și viclean,

El uită credința sfîntă
Către Neam și către Lege
Și s'ajunse cu Păgînul
Împotriva lui Ștefan.

Astfel răsplătea acelu
Ce-î pusese 'n mină schiptrul —
Blestemată 'n veci să-î fie
Pomenirea de mișel !

Blestemați și toți aceia
Cari, în ceas de grea nevoie,
N'or ținea la frați ca frații
Și-or lucra așa ca el !

III.

Negre stoluri mari de pradă
Trec spre zările 'nroșite
Și de vaet și de vuet
Tot văzduhu-a tresărit.

Olăcari pe cai în spume
Vin și-aduc cumplita veste
Că Tătarii ard și pradă,
Năvălind din Răsărit...

Greü oftează Moldovenii:
Desnădejdea cucerește
Inimile oțerite
Ale bieților hinsari.

Ștefan vede cu durere
Cum pe zi ce merge-I scade
Tabăra; pe zi ce merge
Numără mai mulți fugari.

El, viteazul, ce 'nnălțase
Steag atitor biruințe,
Părăsit acum rămîne
Chiar și de vitejii săi.

Și de nicăiri nu-I vine
Ajutor ! De pretutindenii
Crește-asupra lui potopul
Cutropind cîmpii și văi...

IV.

Încărcați de plean, Tătarii,
Biciuind din urmă robii,
Spre hotar zoresc în goană
Val-vîrtej, cum aū venit.

Fug, se duc mîncînd pămîntul,
Spaîma morții îi alungă,
Căci în fruntea oastei vine
Ștefan-Vodă cătrănit.

Fug nebuni, și lasă robii,
Lasă prăzile în cale,
Chiar și armele le-asvîrle
Ca să treacă apa 'n not.

Hei, dar Ștefan îi ajunge!
Și năpraznic îi lovește,
Și mi-i sfarmă și-i alungă
Și mi-i spulberă de tot.

V.

Pilcuri-pilcuri sgomotoase
Se întorc voioși cetașii
Și se'mprăștie prin sate
La neveste și copii.

A rămas dar Ștefan-Vodă
Singur numai cu boerii
Și copiii lui de casă —
La un loc, toți, zece miî...

**Zece miî — dar fiecare
Hotărit să 'nfrunte moartea
Pentru Lege, pentru Țară,
Pentru Domnul lor iubit.**

**Slavă lor și închinare!
Vrednică de ei și mare
E credința pentru care
S'aû luptat și aû murit!**

VI.

Pildă vecinic'a măririi,
Sfint altar al Nemuririi,
Unde s'a jertfit podoaba
Celor mai viteji oštenî,

Ce Român nu își înclină
Fruntea trist, și nu suspină
Cînd rostește-aceste nume :
Vale Albă — Războieni !

Doar aici e îngropată
Bărbăția strămoșască...
Fiecare fir de iarbă
E 'nchegat din sânge sfint.

Fiecare strop de rouă
E un diamant din sânge —
Vai, aici nebiruitul
Voievod a fost înfrînt!

O, de ce nu sunt furtuna
Care 'n nopți tîrziî de toamnă
Geme, hohotind sălbatec,
Printre codrii seculari:

Poate-atunci m'aș încumete
Să răscol țărîna sfîntă,
Preamărînd cu vrednicie
Umbrele acestor Mari!

VII.

Stă pe deal cetatea neagră
Și Domnița la fereastră
Șade plinsă, — ochii-î galeși
Cercetează zarea-albastră.

În zădar și azi l-așteaptă ;
Ca și ieri, pustie-î zarea...
Murmură Ozana 'n vale
Și-î îngînă trist cîntarea :

(D mnița cintă)

«Ozană, drag părau,
Pe malul tău a stat:
Știi tu unde-a plecat
Ștefan, stăpinul meu?

«De trei-ori a bătut
In poartă la castel,
Dar maica, vai! n'a vrut
Să-l vadă 'nvins *pe el!*

«O de s'ar fi îndurat
Să-l cheme lingă ea!
Cum 'l-aș fi sărutat
Și cum l-aș mîngăia...

«Dar de mănie-aprius
S'a dus, — n'a mai venit, —
Și poate-î greū rănit
Sărmanul Domn învins!

Cum nu-s o turturea !
M'aş duce, duce 'n sbor,
Să'mi scald aripa mea
In apă de isvor,

«De-aş şti că-l aflu iar
M'aş duce pînă la
Sfîrşitul lumii chiar,
Şi rana i-aş spăla...»

O, Doamne, 'ndurător
Arată-te spre noi !
Şi dă-mi-l înapoi
Că fără Ştefan, mor...»

VIII.

Insă Ștefan rătăcește
Singur-singurel prin codrii,
Părăsit de toți, în voia
Amăritei lui restriști.

Pe poteca nebătută
Urcă trudnic Voevodul
Și copacii 'n semn de milă
Clatină din virfurī triști.

El, invins! El, stîlpul lunei,
Pavăza creștinătății,
Brațul Domnului din ceruri,
Ingerul războaelor,

Astăzi trece singuratec
Nimenea nu-l împrejoară —
Numai paloșul, tovarăș
Credincios, i-atîrnă 'n șold.

Numai sufletul lui mare
Mai străluce în privire-i —
Suflet, vai! așa de mare
Și atît de obidit!

VIII.

Noaptea tainică scoboară
De prin scorburi, de prin peșteri
Și se 'ntinde în adincul
Codrului străvechiu și mut.

Cînd și cînd o ciută sare
Speriată, și s'ascunde —
Ștefan nici n'o ia în seamă,
Gîndul lui aiurea-î dus...

Gîndu-î sboară la oștenii
Lui, căzuți pe cîmpul luptei,
La curtenii lui cei falnici,
La țăraniî lui pribegî...

La Moldova lui iubită
De Păgîniî crunți robită :
Inima-î îndurerată
Sîngeră din miî de răni !

IX.

Trist, cu capu 'n piept, cu fruntea
Increțită, dus pe gânduri —
Astfel trece Voevodul
Pe înguste cărări.

Soarele-a apus acuma,
Parc'ar fi apus de veacuri —
Noapte neagră-î pretutindenî,
Noapte neagră și pustiu.

Dar din cînd în cînd o rază
Tot străfulgeră în treacăt
Prin frunzare și 'nsenină
Fruntea domnului pribeag.

Căci un înger merge 'n umbră
Nevăzut și îi arată
Pas cu pas poteca 'ngustă,
Lunecînd la dreapta lui.

X.

In chilia lui de piatră
Şade Daniil Sisastrul,
In genunchi, în faţa Crucii
Răstignitului Cristos.

Zi şi noapte el se roagă
De la cer cerşind iertarea
Sufletelor păcătoase
Cite sînt pe-acest pămînt.

— «In acest pustiū sălbatec
Unde rar străbate numai
Buciumul de vinătoare,
Glas uitat, adus de vînt,

Cine oare, ești, străine
Ce nevoi te-aduc la mine?»
— «Ștefan-Vodă al Moldovei
Cere-o noapte adăpost».

— «Ștefan-Vodă, mai așteaptă
Pîn' să'mi mîntui rugăciunea...» —
Și tăcut îngenunchiază
Voevodul lîngă el.

... Multă vreme se rugară
Amîndoi așa 'n tăcere,
In genunchi, în fața Crucii
Răstignitului Cristos,

**Pașnicul Sihastru-alături
De cumplitul Domn războinic :
Rugile împreunate
Se urcău măreț la cer.**

XI.

In chilia de Sihastru
Doarme Ștefan și visează.
Pentru-ce în somn deodată
Fața lui se luminează ?

Vede 'n vis pe Sfintul Gheorghe:
Se făcea că vine parcă
Lîngă el și cu blîndeță
Să-l îmbărbăteze cearcă :

«Fiule, viteze Ștefan !
Pentru-ce oftezi tu oare ?
Cum de'ți lași moșia 'n prada
Hordelor năvălitoare ?

Scoală de'ți adună gloate
Și din buciwm dă de veste —
Căci tăria nu-î în brațe,
Ci în inimă calde este.

Nu te teme că vrăjmașii
or putea să te răstoarne —
Zimbrul falnic al Moldovei
I-o lua pe toți în coarne !

Dumnezeu ți-a pus cununa
Astei mîndre țări pe frunte
Și de ai credință 'n Domnul,
Poți mișca și deal și munte :

De-î striga, stejariî, brazii
S'or schimba și ei în oaste:
La un semn al tău, porni-vor
Năvălind în jos pe coaste...

O, aleargă dar și 'ncepe
Lupta fără preget iară,
Să te văd, ca și 'nainte,
Călărind viteaz prin țară!...»

XII.

Ca o mare ce revarsă
Valuri negre peste valuri,
Astfel pe cîmpia arsă
Și pe văi și peste dealuri,

Curg, și 'nneacă tot, Păgîni,
Pînă 'n marginile zării
Sfișiind cu mîi de ghiare
Trupul istovit al Țării.

Sint odrasle strălucite,
Sint vitejii prinși din fugă —
Azi blăsteamă ei și țîța
Mamei, că le-a dat să sugă...

Și gemînd amar, înclină
În pămînt trufașa frunte
Supt lovirile de bice
Și 'n batjocurile crunte...

Crește brazdă după brazdă,
Soarele 'n apus coboară...
Zile 'ntregi de-arîndul vede
Singeroasa muncă iară.

Harnicii țărani îngroapă
Ghindă 'n țerna desfundată, —
Căci așa-î poruncă aspră
De viteazul Ștefan dată.

...Și așa 'ncolți 'n Moldova
Ghinda plămădită 'n sînge...
— Freamătul *Dumbravei-Roșii*
Pînă azi pe Leși îi plînge!

ZILE DE PACE.

I.

Dup'atîtea mari războaie
Cu izbîndă și cu slavă,
Înflorește iar în țară
Pacea plină de belșug.

Pe ogoare unde-atîta
Sînge-a curs, răsună iarăși
Strigătul cîstit și vesel
Al plugarului la plug.

Riurile se desghiață
De zăpor și ploî umflate,
Florile 'și desfac mireasma,
Ape dulci murmură 'n lunci —

Cîntă 'n crîng privighetoarea;
Ciocîrlii nenumărate
Ciripesc din înălțime
Biruînța sfînteî muncî...

Căci era pe la 'nceputul
Luneî Maiû, cînd firea 'ntreagă
Înnoită, uită parcă
Tot ce-a fost cumplit și rău.

Intr'o zi așa senină
Ștefan-Vodă ține praznic, —
Nu mai încăpeaû de lume
Curtile vechi, la Hîrlău...

II.

Vierița cea frumoasă
Toarnă vin în cupa de-aur :
Mîndrul soare al Moldovei
Șade 'n fruntea mesei mari —

Nins de vreme-î Voevodul,
Însă agerî ochi de vultur
Sub sprîncenele-î stufoase
Strălucesc adînci și clari.

Răzemat stă în spetează
Sub umbrarul de verdeață,
Lîngă el, Bogdan sfiosul,
Fiul său cel mai iubit —

Luca Arbore, bătrînul
Înțelept, și mîndrul Șendrea
Staă alături cu Tăutul,
Logofătul cel vestit.

III.

Ca un stup în neastîmpăr
Sgomotă grădina mare,
Plină de boeri și oaste
Și nenumărat norod.

Nouraș, copil de casă,
Scutură bălae plete,
Și 'nstrunînd lăuta veche
Cată dus la Voevod...

«Cîntă» — zice Ștefan-Vodă
Cu blîndeță, iar rapsodul
Tresărind ușor, se 'nclină
Și începe 'ncetinel.

Cu evlavie ascultă
Toți boierii în tăcere, —
Și, furat de amintire,
Ștefan asculta și el :

CÎNTECUL DESPRE PREA-STRĂLUCITA IZBÎNDĂ
DE LA PODUL-ÎNNALT.

Ștefan-Voevod,
Slăvit de norod,
S'a sculat în zori,
Pe la cîntători,
Și s'a mînecat
Măre, și-a plecat

C'un pîlc de curtenî,
Falnicî Moldovenî,
Și s'a dus, s'a dus
Prin Țara-de-sus,
Și-a ajuns voios
În Țara-de-jos.

Iar dac'a ajuns,
I-a venit răspuns
Că dușmanii Țării,
Cît nisipul mării,
Năvălesc grămadă,
Pustiesc și pradă...

Ștefan Voevod,
Slăvit de norod,
Nu s'a 'nspăimîntat
De cîte-a aflat,
Ci din bucium sună
Și gloate 'și adună,

Iar in Cel-de-Sus
Nădejdea și-a pus,
Unde e nădejde
La ceas de primejde.

Domnul s'a 'ndurat
și l-a bucurat,
Și-a trimis o ceață
Către dimineață...

Ștefan cînd văzu
Ceață ce căzu,
Repede-a 'nțeleș,
Repede-a ales
Pe cîțiva viteji,
S'aștepte prilej
În crîng nepătruns,
De ceață ascuns,
Dincolo de vad
Mai sus de Birlad ;

Cînd o da el semn,
Să'și facă îndemn,
Să strige, să urle
Din timpini și surle,
Tobele să bată
În goană turbată,
Ca să zăpăcească
Tabăra turcească,
Să creadă că 'n coaste
Vine mare oaste. —

Iar Domnul viteaz
Cel de-apururi treaz,
Păn' o prinde știre
Turceasca oștire,
Grabnic s'o lovească
Și s'o dovedească...

Și așa a fost
Gîndul lui cu rost :

Tîmpinele-aū prins
Să țipe 'nadins,
Tobele să bată
În goană turbată,
Buciume și surle
Să strige, să urle,

Turcii călăreți
Alergînd orbeți,
Cum aū auzit
S'aū și repezit,
Dar de după pod
Ștefan-Voevod
Pe neașteptate
Li-a sărit în spate !

Turcii dau de crîng,
Șirele se frîng,
Repede se 'ntoarnă,
Caii se răstoarnă,

Și mereu se 'ndeasă,
Prin negura deasă,
Prin smîrcurî și sloată
Se ucid în gloată,
Pe pod se răpăd,
Loviți de prăpăd,
Se isbesc în dos
De malul rîpos :

Podu-î frînt în două,
Săgețile-î plouă,
Coase și topoare
Cad fulgerătoare !

Și lovit de-o rază,
Ce i-e dat să vază
Pașa Soliman ?
Vede pe Ștefan,
Cum venia, curat
Ca un leu turbat,

Cu coama în vînt,
Dus de Duhul Sfînt,
Cu oștenii săi —
Ceata lui de lei!

Spulberă și taie
Paloșu-î-văpaie,
Unde trece El —
Groază-î și măcel!

Nebuniți de spaimă,
«Alah!» Turcii 'ngaimă,
Și se stîng și pier
Cu ochii la cer;
Alții fug să scape,
Fug peste hîrtoape,
Fug, se duc orbeți
Vînați de săgeți!

Ștefan cu ai săi
Sboară după ei,
Și mi-î căsăpește
Și mi-î risipește
Și din goană mină
Liota păgînă,
Și spulberă toată
Păgîneasca gloată !

Ștefan-Voevod,
Slăvit de norod,
După ce-a sfîrșit,
Treî zile-a postit
Cu pîne și apă,
Lumea să-l priceapă,
Mulțumind supus
Tatălî de sus.

Și cu toată slava
S'a 'ntors la Suceava,

Ca un mîndru craiū
Cu mare alaiū,
Și cu multe steaguri,
Rupte din șireaguri,
Și cu prăzi bogate
De la Turci luate.

Iară Doamnei-Sale
Ce-i ieșise 'n cale,
I-a adus o salbă
Din Cetatea-Albă,
Însă la cocon
I-a adus plocon
Sabie turcească
Să mi-o mînuiască,
Și-un arc, să-l deprindă
De mic să-l întindă...

Iar la 'mpărății
A trimis solii,

Tuturor să spună
Multă voie bună,

Pre-cum-c'a purces,
De Domnul ales,
Și s'a bizuit
De a biruit
Din sus de Bîrlad
Și-a timis în iad,
Pe cel-lalt tărîm :
O sută de mi
De Turci-Osmanlii...

Iar Papa din Rîm
Pe loc ce-a aflat,
Poruncă a dat :
Călugări și clerici
Să cînte 'n biserici
Rugăciuni spre slava
Celui-ce 'n Suceava

E scutul dreptății
Și-al Creștinătății,
Căruî azi mă 'nchin
Ca un bun creștin :

Domnul să-l trăiască
Și să-l miluiască,
S'apere moșia
De toată urgia,
Mîndru să 'nflorească
Vița Bogdănească !...»

IV.

Astfel a cîntat rapsodul
Și'ntr'un glas: «Amin!» strigară
Toți boierii, iar norodul
Repeți prelung «Amin»! —

Însă Ștefan dus pe gânduri
A rămas. Apoi ridică
Glasu-i dulce de părinte,
Înnecat de un suspin...

(Ștefan-Vodă grăiește): .

«O, fiule Bogdane!
Și voi, boierii ai țării,
Ce-ați împărțit cu mine
Atâtea mari izbînzi!
Azi mă vedeți aproape
De marginele gropii,
Și-a vieții mele slavă
Îmi pare o nălucă,
Ce tot se depărtează,
Pierind în întunec...

«Simt că'n curînd veni-va
Să'mi ceară, moartea, birul;
Dar nu mă înspăimîntă
Și nici nu mă'ntristează:

«Știu bine doar că clipa
Cînd am venit pe lume
A fost și-aceea'n care
Pornit-am către groapă...

«O grijă mă muncește
Pe mine, zi și noapte,
Un gând amar pre care
Nu-l pot goni din minte :

«Că las în preajma voastră
Pre acel leu năpraznic,
Nesățios de sînge
Creștin, — pre Soleiman !

«Pre Soleiman, cel care
Vrea să ne ia moșia,
Ce noi, cu brațul nostru
Viteaz am apărat-o,

«Și mulți viteji ai noștri
Luptînd cu rîvnă sfîntă,
Atîția ani de-arîndul
În sînge aū scăldat-o!

«Pre Soleiman, cumplitul,
Pre acest soare-al nopții,
Ce'n preajma morții mele
Amenințînd răsare,

«Și'n marea lui de flăcări
A înghițit Ardealul
Ș'Ungaria o parte,
Și-a 'ngenunchiat chiar Crimul,
Ce nu mai cunoscuse
Nici un stăpîn străin!

«Cetatea-Albă oare,
Mărgăritar al nostru
Pierdut, prilej al pizmei
Și-al luptei dintre frați,

«Și frații noștri înșiși,
Munteni,—creștini de-un sînge—
De și dușmăni, — n'ascultă
De el, — de Soleiman?

«Noroadele Asiei
Și multe-ale Europei,
Se'nchină fără murmur
Tot lui, — lui Soleiman! —

«Ci nu se mulțumește
Să stăpânească tronul,
Să poarte'n mână schiptrul
Chesarilor Romani,

«Nu'și pune frâu Păgînul
Iubirei lui de slavă:
Visează cucerirea
Pămîntului întreg! —

«Și socotiți voi oare
Că va cruța Moldova,
Împrejmuită astăzi
De țări birnice lui?

«O, fraților, mai grabnic
Vă temeți dimpotrivă
Să nu s'arunce hulpav
Asupra-vă, cu toate
Puterile, căci dînsul
Uraște pre creștinii,
Și'n inima-i de fiară
Isvor își are ura
Pe care Alcoranul
I-o poruncește lui...

«Nu'mi pociu întoarce ochii
Nici spre vecinii noștri
Făr'a jeli amarul
In care au căzut :

«In Leși nădejde nu e,
Că-s răi și nestatornici,
Iar Ungurii, ei înșiși,
S'au aruncat în fiare ;

Nemția-i prea departe
Să ție piept cu Turcii
Și geme sfâșiată
De lupte între frați !...

«Atunci, — ce ne rămîne ?
Puteri avem puține,
Primejdia e mare
Și ajutor, de unde ? !...

«Să îmblinzim mai bine,
Dar fără fățarie,
Pe acest leu sălbatec
Ce vrea să ne sfășie !
Căci închinarea noastră
Va fi atunci o apă
Ce-o să potoale focul
Cumplitei sale urî...

«De-aceea, ca un frate
    Și ca un bun părinte,
Vă'ndemn în aste zile
    Din urmă-ale vieții :

«Siliți-vă a face
    Cu Turcul dreaptă pace,
Ca să vă lase vouă
    Credința strămoșească,
Și legea pămîntească
    Așa precum le-aveți,

«Plătind haraciū cu cinste
    Ca unui mai puternic ;
Cercînd mai bine mila-î, —
    Decît sabia lui!...

«Dar dacă, dimpotrivă,
    Vă cere alte jertfe
De cît aceste-aduse
    Cu inima pe față,

«Atunci pieriți mai bine
Cu sabia în mână,
Credința apărînd-o
Și Țara, păn' la moarte,

«Decît să cadă'n prada
Rușinei și-a robiei,
Decît să vi le calce
Vrăjmașul în picioare !

«Și n'aveți îndoință
Că Dumnezeuul nostru,
Acel ce singur poate
Minuni să săvîrșească,

«Din cer n'o să se'ndure
De lacămile voastre, —
Și n'o să vă răsără
În noaptea suferinții

«Un soare nou, un mare
Îndrumător de neamuri,
Care va 'nfringe — odată
Trufaşa Semilună,

«Şi-o să vă mîntuiască
Pre voi ori poate-urmaşii
Şi-o să vă dea puterea
Şi slava cea d'întăiu !...»

V.

Astfel a grăit Monarhul, —
Și în vreme-ce pe dealuri,
Imbrăcînd în purpur zarea,
Craiul zilei se stîngea, —

Supt sprincenele stufoase
Două lacrimi mari luciră —
Și-un fior trecu prin inimă:
Ștefan-cel-Bătrîn plîngea !

CÎND A FOST SĂ MOARĂ ȘTEFAN...

I.

Çînd a fost să moară Ștefan,
Multă jale-a fost în Țară :
Cîte brațe 'n desnădejde
Către cer nu se 'nnălțară ?

Cîte jertfe la altare,
Cîtă smirnă și tămîie,
Pentru ca viteazul Ștefan
Viü și teafăr să rămîie!

Se părea că nici pământul
Nu se 'ndură să-l primească
Pe acel ce-a fost prea vrednic
Peste tot să-l stăpânească.

Și de groază și durere
S'a cutremurat pământul,
Ca în ziua răstignirii
Celui ce-a vestit cuvântul...

II.

Cînd a fost să moară Ștefan,
Multă jale-a fost în Țară —
Cine ar putea să spună
Cîte inimi sîngerară ?

Iarnă grea ca niciodată
Și o foamete cumplită
S'abătura 'n anul cela
Peste țara lui iubită.

Insă nici pe patul morții
Nu putea s'o dea uitării
Cela-ce pe drept fusese
Poreclit : Părinte-al Țării...

Lîngă patul său chemîndu-î,
Mîngăe pe toți sărmanii,
Plîng și îi sărută mîna
Văduvele și orfaniî,

Plîng și-l binecuvintează
Și se 'ntorc pe la căminuri,—
Iar boierii zi și noapte
Staū la patul său de chinuri...

III.

Cînd a fost să moară Ștefan,
Multă jale-a fost în Țară :
Lîngă patul său de chinuri
Toți boerii s'adunară.

În ceardac cerînd să-l ducă,
A luat în mîni ochiăna,
Să mai cate înc'odată
La Moldova lui — sărmana !

Și de ce-a văzut într'însa
L-a cuprins întâiū fiorul —
In ochiana fermecată
El cetise viitorul !

Veacuri negre de urgie,
Și de lupte și de jale
S'arătară, într'o clipă
Fulgerînd, privirii sale...

IV.

Vis e însă, ori aeve?
Din spre Olt, urcînd, zărește
Un vultur măreț ce 'ntinde
Aripele, — și-adumbrește

Toată Țara Muntenească
Și Moldova și Ardealul...
Vai! dar noapte și mai oarbă
Iși aruncă 'n urmă-î valul!

Dintr'odată, făr' de veste,
Fața iar i se 'nsenină :
Picla grea deschide iarăși
Gene-albastre de lumină.

Pe cîmpia dunăreană
Vede oști romîne 'n zare :
Mîndru prinț din țări străine
Merge 'n fruntea lor călare...

Cîntece de biruință
Cresc și umplu tot văzduhul, —
...Și zîbind, cu pacea 'n suflet,
Ștefan Vodă 'și dete duhul !..

V.

Dar cu dangăt plin de jale
Mii de clopote dau veste :
«Ștefan Vodă al Moldovei,
Ștefan Vodă nu mai este!»

Tristă-i Mănăstirea Putnei,
Porțile-i deschise-așteaptă
Strălucit convoiul ce vine
Și spre ele 'ncet se 'ndreaptă.

Este Ștefan. Azi străbate
Cel din urmă drum prin Țară,
Dar pe unde trece-acuma
In măreța zi de vară,

Plînge dealul, plînge valea,
Plîng pădurile bătrîne
Și norodu 'n hohot plînge :
«Cui ne lași pe noi, stăpîne?...»

EPILOG

Patru veacuri de durere
Aū trecut, — și 'n noapte-adîncă
Doarme Ștefan, dar și astăzi
Neamu 'ntreg îl plînge încă.

Și-l vor plînge codrii vecinic
Fremătînd duios din ramuri,
Cît vom fi 'n cuprinsul nostru
Tot iloți ai altor neamuri !

Jalnic apele l-or plînge ;
Și zădarnic, multă vreme
Din adînc de văi pierdute
Triste buciume-or să-l cheme...

Insă cînd suna-va ceasul
De dreptate pentru Țară,
Din mormîntu-i va străbate
Vîrful sabiei de pară..

Și va fi răsboiul-mare
Între neamurile toate ;
Caii în potop de sînge
Pin' la coame or să 'nnoate...

Peste noi atunci pluti-va
Duhul lui Ștefan-cel-Mare —
Și vom rumpe orice lanțuri,
Vom sfărma orice hotare !

TABLA CUPRINSULUI

TABLA CUPRINSULUI:

	<u>Pag.</u>
Prefață	5
Visul lui Petru Aron	11
Pe câmpia Direptății	21
Statul țării	35
Lupta de la Baia.	45
Ștefan Vodă înfruntă pe păgîni	63
Rugăciunea lui Ștefan.	75
Războienii	83
Dumbrava Roșie.	115
Zile de pace	131
Cînd a fost să moară Ștefan	161
Epilog.	173

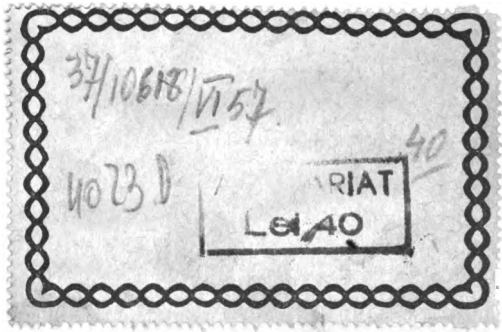
I. 4856. — Institutul grafic „MINERVA“, București.

25
—
40

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

